

УДК 81'25

Л. В. Мороз,
кандидат філологічних наук, професор;
Н. В. Кушнір,
викладач
(Рівненський державний гуманітарний університет)
kafedraRSHU@ukr.net

ПРОБЛЕМА ТИПОЛОГІЇ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Статтю присвячено аналізу актуальної проблеми типології трансформацій у перекладі. Розглянуто поширені у практиці науковій класифікації різновидів перекладацьких трансформацій. Вмотивовано застосування сучасної класифікації перекладацьких трансформацій за параметром тріади мовного семіозису – поєднання семантики, синтактики та прагматики. Описано формальні, формально-змістові та прагматичні прийоми перекладацьких трансформацій на різних мовних рівнях.

Ключові слова: переклад, перекладацька трансформація, еквівалентність перекладу, перекладацька помилка.

Однією із головних проблем у сучасному перекладознавстві є класифікація трансформацій та визначення уніфікованої типології. На переконання Й. В. Гете, переклад – "один із найбільш важливих суттєвих засобів спілкування між людьми". У науковій літературі зафіксовані численні тлумачення терміна "перекладацька трансформація" і різноманітні спроби класифікації цього явища. З метою визначення перекладацьких трансформацій науковці обирають різні ключові слова, кваліфікуючи їх як "прийоми логічного мислення" (Я. Рецкер), перетворення, заміни у процесі перекладу однієї форми вираження іншою (А. Швейцер), міжмовні перефразування (Л. Латишев), засоби перекладу за умови відсутності словникової відповідності або неможливості використання таких відповідників з огляду на контекстуальне оточення (В. Комісаров). Л. Бархударов цілком слушно проектував перекладацькі трансформації як міжмовні перетворення на досягнення перекладацької еквівалентності (адекватності) попри розходження у формальних і семантичних системах двох мов [1].

Поряд із трансформаціями М. Гарбовський визначає деформації, які є також семантичними перетвореннями, однак пов'язаними з певною перекладацькою втратою і стосуються, насамперед, форми мовленнєвого твору, хоч можливими, на його думку, операції заміни лексем [2: 507]. Науковець звертає увагу на можливі перекладацькі помилки, які є неусвідомленими та концептуально невмотивованими. На думку авторів колективної монографії "Текст і переклад", еквівалентність є найбільш оптимальною ознакою збалансованості смислової, конотативної, екстралінгвістичної інформації текстів оригіналу й перекладу, що мотивується необхідністю досягнення рівноцінності їхнього регулятивного впливу на своїх адресатів [3: 31]. Наше визначення еквівалентності ґрунтується на наведеному вище, однак не абсолютизує відповідність прагматичного впливу оригіналу й перекладу на читачів. У сучасному перекладознавстві наявні розгалужені класифікації трансформацій. Найбільш загальною є диференціація трансформацій на перестановки, додавання, заміни й усування Л. Бархударова [1: 190-231]. Дослідник зазначає, що такий поділ є значною мірою приблизним й умовним. За рівнем мовної системи непослідовно диференціюють трансформації Я. Рецкер, В. Комісаров, Л. Латишев, Р. Мін'яр-Белоручев та ін. Здебільшого актуалізованими у трансформаційному плані виявляються лексичний, морфологічний та синтаксичний рівні. Немотивованим є виокремлення дослідниками поряд із лексичним семантичного рівня й віднесення до першого прийомів генералізації та конкретизації, а до другого – метафоричних, метонімічних та синонімічних заміни, логічного розвитку понять, антонімічного перекладу та прийому компенсації [4]. Семантичний рівень мови може бути протиставлений не лексичному, а лише формальному, референційному та прагматичному. В. Комісаров до лексичних трансформацій зараховує транскрипцію і транслітерацію, що насправді є виявом нормативності фонетичного та графічного рівнів мови [5].

Непослідовним у перекладознавстві є виокремлення стилістичних трансформацій, до яких залучають або синонімічні заміни, описовий переклад, компенсацію й інші заміни [6], або компресію та розширення [7], або зміну стилістичного забарвлення фрагмента тексту [8; 9]. У концепції А. Швейцера стилістичний рівень трансформацій альтернативний компонентному, прагматичному та референційному рівням, що, на наш погляд, не відображає семіотичної природи мови. Такий стан справ з огляду на посилення уваги в сучасному перекладознавстві до теоретичних розробок прикладних проблем вимагає перегляду і передбачає суттєве коригування типології перекладацьких трансформацій або створення нової.

Мета нашої статті – обґрунтування нової класифікації перекладацьких трансформацій за параметром тріади мовного семіозису, запропонованої Ч. Моррісом – семантики, синтактики та прагматики, оскільки переклад є, насамперед, перетворенням мовленнєвого продукту однієї семіотичної системи на продукт іншої, орієнтований на адресата. Семантика є відношенням знака (в унілатеральній концепції знака) або форми знака (в білатеральній концепції) до позначеного ним змісту, синтактика є відношенням знака до інших знаків у мовленнєвому потоці, а прагматика є відношенням знака до інтерпретатора. Розділити

наведені три виміри семіозису як цілісного процесу вкрай важко, адже зміна форми зумовлює здебільшого і зміну смислу. Модифікація прагматичного впливу також передбачає зміну форми та змісту повідомлення. Враховуючи таку нероздільність можна умовно диференціювати перекладацькі трансформації на формальні, формально-змістові та прагматичні, визнаючи, що останні є ще й формально-змістовими.

Кожний із цих типів експоновано одиницями різних мовних рівнів. **Формальні** трансформації передбачають зміну форми в перекладі за умови збереження змісту оригіналу. На фонетичному рівні до них належать, по-перше, фонографічні трансформації: 1) транскрипція як "формальне пофонемне перетворення вихідної лексичної одиниці за допомогою фонем мови перекладу"; 2) транслітерація як "формальне перетворення за порядком букв вихідної лексичної одиниці за допомогою абетки мови перекладу" [10: 34]; 3) фонографічна заміна за традицією (приміром, передача прізвища *Хомський*, хоч в англійській традиції *Chomsky* звучить як *Чомські*); та 4) комбінація лексем.

На словотвірному рівні формальні трансформації репрезентовані: 1) словотвірним калькуванням як поморфемним перекладом одиниць; 2) інверсією складників слова (наприклад, рос. *листопад* – укр. *падолист*). У номінативному ракурсі в перекладі такі відповідники можуть змінювати ономасіологічну структуру: просте непохідне слово відповідає деривату, або композиту, або стійкій сполуці і навпаки, дериват – композиту, або стійкій сполуці і навпаки; композит – стійкій сполуці і навпаки; слово або сполука – описовому звороту.

На морфологічному рівні формальні трансформації представлені: 1) категорійною заміною зі збереженням змісту мовних одиниць (наприклад, зміна в перекладі роду, відмінка, стану дієслова (активного на пасивний), форми ступеня порівняння); 2) частиномовною заміною; 3) заміною морфологічних засобів лексичними з однаковим змістом; 4) усуненням чи виникненням у перекладі явища транспозиції числа, часу, способу дії і т. ін., на відміну від оригіналу. При цьому треба враховувати можливість прагматичного впливу таких заміни на читача перекладу, приміром, заміна стану дієслова здатна по-різному впливати на читача. Так, голландський дослідник Т. ван Дейк розглядає відмінність інтерпретації речень: *Поліція вбиває демонстранта* і *Демонстрант убитий поліцією*.

На синтаксичному рівні формальні трансформації представлені замінами сполуки словом і навпаки, синтаксичного зв'язку у словосполученнях і реченнях (наприклад, у випадках синкретизму форми – вживання складносурядного речення у значенні складнопідрядного, безсполучникового речення у значенні складносурядного в оригінальному тексті і відсутність синкретизму в перекладі), анафоричними й еліптичними замінами, об'єднанням та членуванням речень без зміни змісту. Формальними трансформаціями можуть бути усунення та додавання мовних одиниць і конструкцій, які не змінюють змісту фрагментів перекладу. **Формально-змістові** трансформації, навпаки, передбачають зміну форми й модифікацію змісту, що зумовлено специфікою мовних систем оригінального й перекладного тексту та контекстуальними та прагматичними чинниками. На фонетичному рівні такі трансформації представлені здебільшого в поетичних текстах зміною ритміко-мелодійної структури вірша, що зумовлює модифікацію концептуального плану тексту. На лексичному рівні другий тип трансформацій має два плани, в яких репрезентовано зміст мовних одиниць: денотативний та конотативний. У денотативному плані, який відображає понятійно-логічне ядро, цей тип трансформацій у перекладі представляють словникові відповідники лексем, що отримують в мові перекладу неоднаковий із вихідною одиницею семний набір, актуалізований контекстом повідомлення. Англійський перекладознавець Дж. Кетфорд ілюструє таку розбіжність складу сем на прикладі еквівалентних речень англ. і укр. мов: *I have arrived. Я прийшла*. Семами еталонного набору є 1) мовець; 2) жіноча стать; 3) прибуття; 4) пішки; 5) попереднє; 6) релевантне зараз; 7) завершене. Англійська конструкція обирає ознаки 1, 3, 5, 6, російська – 1, 2, 3, 4, 5, 7 [11]. За умови визнання міжмовної синонімії такі трансформації у перекладознавстві названі синонімічними замінами (Р. Міньяр-Белоручев), що передбачають використання еквівалента або з однаковим значенням, а найчастіше – з близьким, зважаючи на контекст. Наприклад, в українському перекладі фрагмента роману О. Гріна "Та, що біжить по хвилях": *Мне было тяжело говорить с ним, так как, не глядя на Биче, я видел лишь ее одну* – *Мені було складно говорити з ним, тому що, й не дивлячись на Біче, я бачив лише її одну* – предикатив *тяжело* перекладено контекстуальним синонімом *складно*, що цілком обгрунтовано з огляду на перевагу саме цього українського відповідника в такому контексті.

До трансформацій денотативного рівня належать і метонімічні заміни, які можна диференціювати залежно від статусу суміжних предметів, явищ, понять. До метонімічних трансформацій належать: 1) гіперонімічні як заміни гіпоніма гіперонімом (названі в перекладознавстві генералізацією): *Ваши школу можна назвати центром труда* – *Ваш навчальний заклад можна назвати центром праці*;

2) гіпонімічні як заміни гіпероніма гіпонімом (названі конкретизацією): *Она зашла медленно, с задумчивым интересом к происходящему вокруг нее* – *Вона зійшла повільно, із замисленим інтересом до навколишньої метушні* (О. Грін);

3) еквонімічні як заміни гіпоніма іншим гіпонімом того самого класу, що нерідко може ставати перекладацькою помилкою;

4) партонімічні як заміни назви цілого назвою його частини: *В ее лице тронулись какие-то оставшиеся произнесенными слова – На її вустах заворушилися якісь, чомусь невимовлені слова* (О. Грін);

5) холонімічні як заміни назви частини назвою цілого: *Наконец, настойчиво отведя эти чувства, как отводят рукой упругую, мешающую смотреть листву ... – Нарешті, наполегливо відвівши ці почуття, як відводять рукою гілку, що заважає дивитися...* (О. Грін);

6) парто-партонімічні як заміни назви однієї частини цілого назвою іншої: *... эти широкие ступени, по которым можно сходит медленно, задумавшись, к огромным стволам, под тенью высокой листвы – ... ці широкі сходи, якими можна повільно, замислившись, спускатися до величезних стовбурів, під тінь високих крон* (О. Грін);

б) інші метонімічні заміни (наприклад заміну назви предмета назвою його матеріалу, назви причини назвою наслідку тощо): *Довольно махать перед нами железными мечами – Досить розмахувати перед нами залізом.*

До формально-змістових трансформацій лексичного рівня денотативного плану відносимо також конверсивні та умовно – антонімічні й метафоричні трансформації. Конверсивні й антонімічні заміни нерідко супроводжуються морфологічними та синтаксичними трансформаціями (*Вона купила каву. – Ей продали кофе*). На нашу думку, антонімічний переклад – звичайна синонімічна заміна. Цікавим є антонімічний переклад, супроводжений втратою метафоричного значення: *Из комнат, расположенных под углом к востоку и югу, весь день не уходили солнечные лучи – Из кімнат, розташованих під кутом до сходу і півдня, цілий день сяяло сонячне проміння* (О. Грін). На конотативному рівні диференціюємо оцінно-емотивні, експресивні та функціонально-стилістичні перекладацькі трансформації. Перші, орієнтовані на заміну, втрату або виникнення в перекладі оцінного чи емотивного компонента мовних одиниць. Наприклад, у фрагментах: *Ко мне приходят прелестные женщины в возрасте от 20 до 40 лет, это взрослые люди с уже сформировавшимся мировоззрением. – До мене приходять чудові жінки віком від 20 до 40 років, це дорослі люди з уже сформованим світоглядом* (газета "Зеркало недели" і "Дзеркало тижня") – рос. прикметник має значення "пленительный, очаровательный", а укр. – "прекрасный, гарний".

Функціонально-стилістичні трансформації представлені втратою, заміною або виникненням у перекладному тексті функціонально-стилістичного забарвлення мовних одиниць, наприклад, їхнього розмовного, книжного, застарілого чи іншого функціонального статусу: *Благодаря гибкому сложению или иной причине, она совершенно избежала толчков – Завдяки гнучкому стану чи з іншої причини вона зовсім уникла штурханини* (О. Грін), – український відповідник, на відміну від російського слова, має розмовний статус.

На морфологічному рівні формально-змістові трансформації поділяємо на категорійні заміни зі зміною смислу (зміни числа, виду, способу дії, ступеня порівняння, стану, часу, особи, утрата або виникнення у відповідників категорії збірності тощо), заміни частин мови, супроводжувані модифікацією змісту, заміни граматичних засобів лексичними зі зміною змісту і т. ін. На синтаксичному рівні формально-змістові трансформації є заміною слова сполукою із модифікацією смислу (*Зато в моем арсенале психологической защиты есть третья сестра веры и надежды – любовь, они очень тесно связываются – Зато в моєму арсеналі психологічного захисту є третя сестра віри і надії – любов, вони дуже тісно пов'язуються* (газета "Зеркало недели" і "Дзеркало тижня"), переструктуруванням сполуки або речення, міжреченнєвих зв'язків, а також усуненням, перестановкою та додаванням елементів речення та тексту, що впливають на зміну значення. Наприклад, заміна означено-особових речень безособовими впливає на зміст фрази: *Не знаю, что произошло с Лерхом – Не відомо, що трапилося з Лерхом* (О. Грін). Те саме відбувається при заміні простого речення складнопідрядним: *Как собеседник это был человек хронически несвободной минуты – Як співрозмовник це був чоловік, якому бракувало навіть хвилини* (О. Грін).

Формально-змістові трансформації із прагматичним компонентом передбачають зміну форми та змісту одиниць у тексті, текстових фрагментів із метою збалансування прагматичного впливу перекладу на свого читача. Підґрунтям розроблення цього типу трансформацій є концепція динамічної еквівалентності американського перекладознавця Ю. Найди, який, зважаючи на культурно-етнічний акцент його школи та специфіку перекладацької діяльності в Американському біблійному товаристві (адаптація Біблії переважно для сприйняття африканськими й індіанськими племенами), убачав мотивацію перекладацьких трансформацій у необхідності досягнення рівноцінного регулятивного впливу на адресатів тексту оригіналу й перекладу [12]. Подібні думки висловлював ще німецький філософ XVIII ст. І. Гердер. Ф. Шлейєрмахер також пропонував розмежовувати два методи перекладу: парафразу й вільний переклад, мета якого справити рівноцінне враження на читачів оригінального та перекладного текстів, нехтуючи відповідністю змісту певних їхніх частин. Збереження прагматичної орієнтації тексту перекладу є важливим у випадках передачі концептуально вагомого стилістичного прийому або комплексу фігур, які зумовлюють стилістичний принцип висування як спосіб формальної організації тексту, що передбачає фокусування уваги читача на певних елементах повідомлення, які викликають здивування своєю несподіваністю, непередбачуваністю й неприродністю з метою підкреслення, виділення певної думки [13: 63]. Прагматичну спрямованість нерідко мають

фразеологізми, які в текстах перекладу замінюються або нефразеологічною одиницею або іншим фразеологізмом. Етнокультурна установка перекладача передбачає врахування фразеологічних масивів кожної із мов із метою балансу впливу (пор.: рос. *родиться в рубашке* и англ. *With a silver spoon in a mouth* (с серебряной ложкой во рту). Вагомим важелем для здійснення прагматичних трансформацій є етнічні цінності, зафіксовані в текстах оригіналів, які мають відповідати цінностям носіїв мови. Такими цінностями є сенсорні, психологічні, естетичні, утилітарні й ін. оцінки, моральні норми, етнічні пріоритети, етнічні гетеростереотипи – оцінки інших етносів. Аксіологічні прагматичні трансформації спрямовані на збереження ціннісної орієнтації текстів у перекладі. Російський лінгвокультуролог С. Тер-Мінасова наводить приклад сприйняття туземцями Західної Африки шекспірівського "Гамлета": "Клавдій – молодець, тому що одружився із удовою брата, так мусить чинити кожний культурний чоловік, але треба було зробити це негайно, одразу після смерті чоловіка і брата, а не чекати цілий місяць. Полоній – погана людина, адже він не дозволив дочці стати коханкою сина вождя – це честь, і, головне, – чимало дорогих подарунків. Гамлет убив його цілком правильно, так чинить кожний мислитель в африканському буші, почувши шерех, окликає, якщо у відповідь нічого не чує, вбиває" [14].

Оскільки одним із найпоширеніших прийомів компенсації інформації для читача перекладу є коментування та примітки, які дають змогу збалансувати прагматичний вплив, такі трансформації можна назвати мегатекстовими згідно з тлумаченням уведеного українською лінгвісткою І. Колегаєвою терміна "мегатекст" [15]. Виведення трансформацій за межі тексту визначає вагому інформаційно-компенсаторну функцію мегатексту.

Отже, розглянуті в межах цієї статті різновиди перекладацьких трансформацій наявні в текстах перекладів у різних варіантах і прийомах. Їх застосування і поєднання – безупинний і безперервний процес, кінцевим результатом якого є формування балансу відповідності мовних одиниць різних рівнів у межах цілісного семіотичного процесу – перетворення знакової форми однієї мови на знакову форму іншої з огляду на три виміри семіозису: семантику, синтактику та прагматику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода / Л. С. Бархударов. – М. : Международные отношения, 1975. – 239 с.
2. Гарбовский Н. К. Теория перевода / Н. К. Гарбовский. – М. : Изд-во МГУ, 2004. – 544 с.
3. Текст и перевод. – М. : Наука, 1988. – 160 с.
4. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Московский лицей, 1996. – 208 с.
5. Комиссаров В. Н. Общая теория перевода : [учебное пособие] / В. Н. Комиссаров. – М. : "ЧеРо", совместно с "Юрайт", 2000. – 136 с.
6. Левицкая Т. Р. Теория и практика перевода с английского на русский / Т. Р. Левицкая, А. М. Фитерман. – М. : Литература на иностранных языках, 1963. – 125 с.
7. Швейцер А. Д. Теория перевода : Статус, проблемы, аспекты / А. Д. Швейцер. – М. : Наука, 1988. – 215 с.
8. Латышев Л. К. Курс перевода (эквивалентность и способы ее достижения) / Л. К. Латышев. – М. : Международные отношения, 1981. – 248 с.
9. Латышев Л. К. Технология перевода : [учебное пособие по подготовке переводчиков] / Л. К. Латышев. – М. : ВВИ – ТЕЗАУРУС, 2001. – 280 с.
10. Алексеева И. С. Введение в переводоведение : [учебное пособие] / И. С. Алексеева. – СПб. : Академия, 2004. – 352 с.
11. Catford J. A. Linguistic Theory of Translation / J. A. Catford. – L., 1965. – 99 p.
12. Nida E. Theory and Practice of Translation / E. Nida, Ch. R. Taber. – Leiden, 1964.
13. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка / И. В. Арнольд. – М. : Просвещение, 2005. – 244 с.
14. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. Тер-Минасова. – М. : Изд-во МГУ, 2004. – 352 с.
15. Колегаева И. М. Текст как единица научной и художественной коммуникации / И. М. Колегаева. – Одесса : Редакционно-изд. отдел обл. упр. по печати, 1991. – 120 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Barkhudarov L. S. Yazyk i perevod. Voprosy obshchey i chastnoy teorii perevoda [The Language and Translation. Questions of General and Private Theory of Translation] / L. S. Barkhudarov. – M. : Mezhdunarodnye otnosheniya, 1975. – 239 s.
2. Garbovskiy N. K. Teoriya perevoda [Theory of Translation] / N. K. Garbovskiy. – M. : Izdatelstvo MGU, 2004. – 544 s.
3. Tekst i perevod [Text and Translation]. – M. : Nauka, 1988. – 160 s.
4. Miniar-Beloruchev R. K. Teoriya i metody perevoda [Theory and Methods of Translation] / R. K. Minyar-Beloruchev. – M. : Moskovskiy litsey, 1996. – 208 s.
5. Komissarov V. N. Obshchaia teoriya perevoda [General Theory of Translation] : [uchebnoe posobie] / V. N. Komissarov. – M. : "Chero", sovместno s "Yurait", 2000. – 136 s.
6. Levitskaia T. R. Teoriya i praktika perevoda s angliyskogo na russkiy [Theory and Practice of Translating from English into Russian] / T. R. Levitskaya, A. M. Fiterman. – M. : Literatura na inostrannykh yazykakh, 1963. – 125 s.

7. Shveitser A. D. Teoriya perevoda : status, problemy, aspekty [Theory of Translation : Status, Problems, Aspects] / A. D. Shveitser. – M. : Nauka, 1988. – 215 s.
8. Latyshev L. K. Kurs perevoda (ekvivalentnost i sposoby eio dostizheniya) [Course of Translation (Equivalence and Methods of its Achievement)] / L. K. Latyshev. – M. : Mezhdunarodnye otnosheniya, 1981. – 248 s.
9. Latyshev L. K. Tekhnologiya perevoda [Technology of Translation] : [uchebnoe posobie po podgotovke perevodchikov] / L. K. Latyshev. – M. : VVI – Tezaurus, 2001. – 280 s.
10. Alekseeva I. S. Vvedenie v perevodovedenie [Introduction to the Translation] : [uchebnoe posobie] / I. S. Alekseeva. – SPb. : Akademiya, 2004. – 352 s.
11. Catford J. A. Linguistic Theory of Translation / J. A. Catford. – L., 1965. – 99 p.
12. Nida E. Theory and Practice of Translation / E. Nida, Ch. R. Taber. – Leiden, 1964. – 99 p.
13. Arnold I. V. Stilistika sovremennogo ansliyskogo yazyka [Stylistics of Modern English] / I. V. Arnold. – M. : Prosveshchenie, 2005. – 244 s.
14. Ter-Minasova S. G. Yazyk i mezhkulturnaia kommunikatsiya [Language and Intercultural Communication] / S. G. Ter-Minasova. – M. : Izdatelstvo MGU, 2004. – 352 s.
15. Kolegaeva I. M. Tekst kak edinita nauchnoy i khudozhestvennoi kommunikatsii [Text as Unit of the Scientific and Artistic Communication] / I. M. Kolegaeva. – Odessa : Redaktsyonno-izdatelskiy otdel obl. upr. po pechati, 1991. – 120 s.

Матеріал надійшов до друку 17.02. 2014 р.

Мороз Л. В., Кушнір Н. В. Проблема типологии переводческих трансформаций.

Статья посвящена анализу актуальной проблемы типологии трансформаций при переводе. Рассмотрены распространенные в практике перевода научные классификации видов переводческих трансформаций. Мотивировано использование современной классификации переводческих трансформаций за параметром триады языкового семиозиса – влияние семантики, синтактики и прагматики. Описаны формальные, формально-смысловые и прагматические переводческие трансформации на разных языковых уровнях.

Ключевые слова: перевод, переводческая трансформация, эквивалентность перевода, переводческая ошибка.

Moroz L. V., Kushnir N. V. The Problem of Typology of Translation Transformations.

The article deals with the analysis of the actual problem of the translation transformations' differentiation. The most widespread scientific classifications of translation transformations are considered. The application of the contemporary translation transformation differentiation is explained through the parameter of language semiosis triad, which presents the combination of semantics, syntactics, and pragmatics. The author describes formal, formal and semantic, and pragmatic ways of translation transformations on different language levels.

Key words: translation, translation transformation, translation equivalence, translation mistake.